

Treći poziv

JUBILARNI 30. OKRUGLI STO O DAROVITIMA

Pozivamo Vas da se uključite i date svoj naučni doprinos međunarodnoj naučnoj konferenciji:

FAKTORI NEUSPEHA DAROVITIH: KAKO IH PREVAZIĆI?

Vreme i mesto održavanja: 5. 7. 2024. godine u Vršcu

Organizacija:

- Visoka strukovna vaspitačka i medicinska škola u Vršcu, Srbija
- Univerzitet „Aurel Vlajku”, Arad, Rumunija
- Pedagoški fakultet, Maribor, Slovenija
- Međunarodni centar za inovacije u obrazovanju, Ulm, Nemačka
- Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski”, Pedagoški fakultet, Bitola, Makedonija

Karakter skupa: međunarodni naučni skup

Uvodni impulsi:

Polonca Pangrič, Alma Mater Europaea – ECM, Maribor, Slovenia

Tema: Holistički pristup u edukaciji darovitih

Jasmina Stolić Pivnički, Visoka strukovna vaspitačka i medicinska škola u Vršcu

Tema: Personalizacija pristupa u vođenju darovitih: put ka podršci izuzetnosti

Učešće se prijavljuje do 3. 6. 2024. godine.

Potencijalni učesnik Okruglog stola može prijaviti samo jedan autorski rad (autor, koautor).

Uz prijavljenu temu obavezno dostaviti rezime rada (do 1.000 karaktera) i ključne reči, na **maternjem i engleskom jeziku**. Rezime rada pisati u formatu **B5**, font **Times New Roman**, veličina slova **10 pt**, prored **Single**, standardne **Windows** margine.

Prijave dostaviti na imejl: okruglisto1vs@gmail.com.

ili poštom na adresu:

Visoka strukovna vaspitačka i medicinska škola u Vršcu
Omladinski trg 1, 26300 Vršac
(sa naznakom: za **30. okrugli sto**).

Osoba za kontakt: dr Snežana Prtljaga, +381 (13) 060/0-836-015.

Selekciju pristiglih rezimea izvršiće domaći i inostrani recenzenti, o čemu ćemo Vas obavestiti do **17. 6. 2024. godine**.

Rad u celosti učesnici treba da pošalju nakon održanog skupa, najkasnije do **11. 11. 2024. godine** na adresu: okruglisto1vs@gmail.com.

Zbornik rezimea biće uručen učesnicima na skupu, dok će zbornik radova biti koncipiran nakon skupa. U zborniku radova publikovaće se oni radovi koji dobiju pozitivne recenzije.

Zbornik rezimea sa prošlogodišnjeg 29. okruglog stola na temu *Kompleksnost darovitosti u kulturi učenja* objavljen je i dostupan na adresi: <http://www.nauka.uskolavrsac.in.rs/29-okrugli-sto/>.

Uputstvo za pisanje radova:

Prilikom pisanja rada molimo Vas da se pridržavate sledećeg uputstva:

- pisati u formatu **B5**, font **Times New Roman**, veličina slova **10 pt**, prored **Single**, standardne **Windows** margine;
- obim rada – originalni naučni rad do 15 stranica (30.000 znakova), pregledni rad do šest stranica (10.000 znakova) i stručni rad do tri stranice (5.000 znakova);
- prilikom citiranja i navođenja referenci poštovati APA standarde;
- radove dostaviti na maternjem ili engleskom jeziku.

Važni datumi:

- Prijavu teme za autore poslati do: **3. 6. 2024.**
- Obaveštenje o prihvatanju teme i rezimea do: **17. 6. 2024.**
- Rad u celosti poslati do: **11. 11. 2024.**
- Program skupa biće poslat do: **24. 6. 2024.**
- Datum održavanja 30. okruglog stola: **5. 7. 2024.**

Prihvaćeni radovi biće objavljeni u Zborniku br. 30.

Učesnicima kojima je potreban smeštaj, organizatori preporučuju sledeće hotele i njihove sajtove (gde mogu naći sve neophodne informacije u vezi sa kontakt detaljima, cenama, rezervacijama):

Hotel „Helvecija” Vršac: <https://helvecija1880.com/hotel-helvecija>;

Hotel „Srbija”: <http://www.hotelsrbija.rs>;

Hotel „Vila Breg”: <http://www.villabreg.com>;

Motel „Vetrenjača”: <http://www.vetrenjaca.co.rs>;

Turistička organizacija Vršac: <http://www.to.vrsac.com>.

*U Vršcu,
Maj 2024. godine*

*Za Organizacioni odbor:
dr Danica Veselinov*

Naučni odbor skupa:

Victor Neumann, Universitatea de Vest, Timișoara, Romania
Grozdana Gojkov, Srpska akademija obrazovanja, Beograd, Srbija
Miodrag Milin, Universitatea "Aurel Vlaicu", Arad, Romania
Marjan Blažič, Fakulteta za poslovne in upravne vede, Univerza v Novem mestu,
Novo mesto, Slovenija
Gabriela Kelemen, Facultatea de Științe ale Educației și Asistență Socială
Universitatea "Aurel Vlaicu", Arad, Romania
Geraldine Lee-Treeweek, University of Birmingham, UK
Taisir Subhi Yamin,
The International Centre for Innovation in Education (ICIE), Ulm, Germany
Dalila Lino, Higher School of Education, Institute Polytechnic of Lisbon, Portugal
Љупчо Кеверески, Педагошки факултет, Универзитет „Св. Климент Охридски”,
Битола, Македонија
Milica Andevski, Filozofski fakultet, Novi Sad, Srbija
Danica Veselinov, Visoka strukovna vaspitačka i medicinska škola u Vršcu, Srbija
Aleksandar Stojanović, Univerzitet u Beogradu, Fakultet za obrazovanje učitelja i vaspitača i
Visoka strukovna vaspitačka i medicinska škola u Vršcu, Srbija
Ante Kolak, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska
Jelena Prtljaga, Visoka strukovna vaspitačka i medicinska škola u Vršcu, Srbija
Маргарита В. Силантјева, МГИМО-Университет, Москва, Россия
Aleksandra Gojkov Rajić, Univerzitet u Beogradu - Fakultet za obrazovanje učitelja i vaspitača i
Visoka strukovna vaspitačka i medicinska škola u Vršcu, Srbija
Mojca Jurišević, Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani, Slovenija
Svetlana Kurteš, University of Madeira, Portugal
Slavica Maksić, Institut za pedagoška istraživanja, Beograd, Srbija
Zora Krnjaić, Univerzitet u Beogradu – Filozofski fakultet, Institut za psihologiju, Srbija
Dušanka Lazarević, Univerzitet u Beogradu, Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, Srbija
Nikola Mijanović, Filozofski fakultet, Nikšić, Crna Gora
Nenad Suzić, Filozofski fakultet, Banja Luka, Bosna i Hercegovina
Matjaž Duh, Pedagoška fakulteta, Univerza v Mariboru, Slovenija
Jelisaveta Šafranč, Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Organizacioni odbor:

Visoka strukovna vaspitačka i medicinska škola u Vršcu, Srbija

Danica Veselinov
Jasmina Stolić Pivnički
Ivana Đorđev
Ljiljana Kelemen Milojević
Snežana Prtljaga
Predrag Prtljaga
Nevena Čolakov
Radmila Palinkašević

Teze za diskurs na 30. okruglom stolu

FAKTORI NEUSPEHA DAROVITIH: KAKO IH PREVAZIĆI?

U prethodne tri decenije, na Okruglom stolu u Vršcu okupljali su se istraživači sa univerziteta, instituta, kao i praktičari iz mreža institucija u regionu, Evropske unije i sveta, u čijoj je mapi jedna tačka i Visoka strukovna vaspitačka i medicinska škola (članica je *European Council for High Ability /ECHA/* i svetske asocijacije o darovitima */WorldTalentWeb/*), posvećujući se nastojanjima na rasvetljavanju enigme darovitosti i u vidu koncentričnih krugova u spirali interesovanja za napredovanja u razjašnjavanju brojnih dilema, koje su se nizale u skladu sa razvojem saznanja u ovoj oblasti, davala doprinos sticanju saznanja o pitanjima kojima su se naučna istraživanja u ovoj oblasti bavila. Pitanja su, dakle, birana u skladu sa aktuelnošću i nivoom saznanja na polju darovitosti i razjašnjavala su se putem diskursa i empirijskih nalaza o pojedinim aspektima specifičnosti populacije darovitih, za koje sada znamo da nisu monolitna grupa, jer se idiosinkratična neponovljivost ovog fenomena jasno nameće kao enigma, kojoj savremeni metodološki pristupi još uvek nisu dorasli. A, ovo je izazov za sve koji ne prestaju da gube nadu u nameri da joj se približe, bar toliko da se personalizacijom pristupa u vođenju darovitih njihova izuzetnost može podržavati u skladu sa sada već opšte prihvaćenim karakteristikama darovitosti: izuzetno brzom razvojnju naprednosti, lakoći i samosvojnosti u ovladavanju odgovarajućim domenom... Dakle, poštujući suštinu darovitosti shvaćenu kao razliku u smislu prednosti, ubedljivu naprednost i nesvakidašnji nivo samostalnosti u pronicanju u pravila i sticanju znanja i veština iz određenog domena, kao i idiosinkratične pristupe u rešavanju problema i snažnu unutrašnju motivaciju, tj. žudnja darovite osobe da ovlada sadržajima iz domena svog talenta, koju ne treba izjednačavati sa motivom postignuća (von Károlyi, & Winner, 2005), istraživači su na Okruglom stolu iznosili nalaze istraživanja, diskutovali o njima i otvarali nova pitanja za dalja saznanja u ovoj oblasti.

No, prethodno navedene osobine darovitih, potreba za kompetentnošću i aktuelizacijom sposobnosti i izuzetna potreba da se ovlada određenim domenom, kao nešto što proizilazi iz izuzetne sposobnosti, nisu dovoljne za objašnjenje pojava akademskog podbacivanja intelektualno darovitih učenika/studenata. Naime, nalazi istraživanja longitudinalnih studija (Gojkov, 1998) konstatuju da samo 4,5% akademski darovitih uspe da ostvari očekivani nivo izuzetnosti. Defanzivne strategije samoregulacije darovitih studenata, kako nalazi istraživanja (Lončarić, 2014) konstatuju, nisu retka pojava među darovitima, te se uočavaju kao najčešća karika u začaranom krugu depresivne samoregulacije, kao oblika manifestovanja reaktivnog ponašanja u vidu depresivnog stanja i akademske neefikasnosti, *što je bio motiv za izbor teme 30. okruglog stola.*

Nalazi istraživanja (Altaras, 2009) ukazuju da je akademsko podbacivanje intelektualno darovitih manifestovano kao gašenje unutrašnje akademske motivacije i sputavanje darovitog u potrazi za znanjem. Istraživanja konstatuju i da nije mali broj darovitih koji u doba prevazilaženja adolescentnih kriza napuštaju studije (Gojkov, 1998; Lončarić, 2014), dakle, da ne mali broj darovitih tokom adolescencije „nestaje sa scene”, kao i da su faktori brojni, kako unutrašnji, tako i spoljni. Isti, takođe, jasno ukazuju na činjenicu da pitanje pretvaranja potencijala u postignuća ima više aspekata, a svaki od njih značajan je za razumevanje kompleksnosti fenomena darovitosti i pomoć u podsticanju razvoja istog, posebno u trenucima kriza i akademske neefikasnosti. Prethodne konstatacije, iako date kao crtice za skicu pitanja koja se stavljaju u fokus diskursa i disputa na 30. okruglom stolu, u osnovi je *cilja ovoga skupa da se pažnja posveti faktorima neuspeha darovitih i strategijama prevazilaženja akademske neadekvatnosti.* A, u okviru ovoga značajna pažnja usmeriće se ka nalazima istraživanja i iskustvenim strategijama u prevazilaženju defanzivnih stanja, prihvatanju alternativnih ciljeva i vrednosti, koji imaju funkciju da zaštite samopoštovanje i idu u pravcu korišćenja odbrambenog obrasca samoregulacije, radi zaštite ega (Lončarić, 2014). Takođe se očekuje da diskurs bude usmeren ka nalazima koji ukazuju na značajne faktore u slučajevima defanzivnih strategija, konstatovanih specifičnih obrazaca atribucija, poput spoljne atribucije neuspeha, izbegavanja zadataka, kognitivne neuključenosti, površinskog kognitivnog procesuiranja i samohendikepiranja (Lončarić, 2014), što je u velikom broju slučajeva, prema dosadašnjim nalazima, siguran put ka depresivnom obrascu kognitivnih i motivacijskih uverenja i strategija.

Jedno od pitanja odnosi se na traganje za načinima prevazilaženja defanzivnih strategija, koje karakteriše smanjivanje aktivnosti i povlačenje iz zadataka i interakcija, samopotvrđivanjem usvojene sheme o vlastitoj nesposobnosti i izbegavanje situacija koje im u tom smislu mogu doneti dodatne prilike za vlastito negativno samovrednovanje i negativne emocije, kako bi se „vratili u kolosek”. Dakle, očekuju se nalazi o efikasnosti didaktičkih strategija, koje u nalazima istraživanja ohrabrujuće deluju u smislu korekcija u samoregulaciji, a siguran put vodi u pravcu vraćanja na motivacijske strategije, strategije učenja, za koje nalazi istraživanja potvrđuju da su efikasne u samopomoći pri samokorekciji u samoregulaciji.

Jedan od zadataka 30. okruglog stola je da se fokusira na pitanja strukturisanja koncepta pomoći učenicima/studentima koji u izvesnim trenucima ostaju bez akademske motivacije, a to znači i bez snage da reformulišu svoje ciljeve, prevrednuju dosadašnje metakognitivne procese, strategije učenja i sl. U okviru ovoga, iz ugla vrednovanja obrazovnih efekata, uže pitanje je: koliko testiranja širih razmera TIMS, PISA..., u kurikularnom pristupu, i na koji način realno deluju motivaciono i koliko utiču na očekivanja visokih akademskih postignuća, dosezanje visokih obrazovnih standarda darovitih? Koliko pomenuta merenja TIMS i PISA imaju znake podsticanja motivacije i proaktivnosti u ostvarivanju akademskih postignuća i koji bi načini vrednovanja za darovite bili jače motivaciono sredstvo u trenucima kriza? A, iza prethodnog značajno je da se u diskursu razmatra i pristup usmerenja ka standardima iz aspekta proaktivne pozicije učenika u procesu učenja i značaj njegovog osveščivanja o vrednosti postavljanja sopstvenih ciljeva i predanost istih. Takođe se očekuje diskurs o nalazima istraživanja kojima se konstatuje da su sadašnji nastavni pristupi zasnovani na postojećim standardima učenja i poučavanja, kao i o nalazima da se ciljevi postavljaju spolja u standardima kojih nije učenik svestan, jer nije participirao u njihovom donošenju, a nisu mu ni ponuđeni za osveščeno prihvatanje, što bi sa sobom nosilo i izvesnu odgovornost za njihovo ostvarenje, a time i za akademska postignuća. Uz prethodno vezuje se adekvatnost praćenja postignuća, svest učenika o meri svoje odgovornosti u svemu ovome, te atribucija za neuspeh, adresiranje iste za neuspeh ka spoljnim faktorima i druga pitanja dometa i ograničenja didaktike usmerene ka učeniku, koja za razliku od tradicionalne, treba više prostora da dâ mogućnostima da učenik bira ciljeve i reguliše sopstvene aktivnosti i kontekst u kome se učenje odvija.

Takođe se očekuje da se nalazima istraživanja diskutuju pitanja davanja slobode učenicima da u projektnim aktivnostima dođu do izražaja njihove ideje o načinima rešavanja postavljenih zadataka i dosezanja ciljeva, u komunikaciji sa drugima u grupnim aktivnostima, u učestvovanju u formulisanju kriterijuma za vrednovanje njihovog rada, kao osnov za sticanje više uslova za razvoj autonomije koja uključuje odgovornost i kompetencije samoregulisano učenja. Uz prethodno, značajno je razmotriti pitanje u kojoj meri je davanje slobode vezano za nivo osposobljenosti darovitih za samoregulaciju, kao i pitanje dokle dosežu efekti projektnog učenja, ili mogu li se svi ciljevi ostvarivati projekt metodom, tj. da li je ista u svim obrazovnim situacijama najdelotvornija? U sklopu prethodnog, pitanje specifičnosti metoda i strategija kojima se postižu efekti izvanrednosti kod darovitih, izazov je za istraživače, kao i za praktičare, koji neposredno podstiču razvoj izvanrednosti darovitih i značajan su faktor u upućivanju učenika/studenta u načine samoregulacije metakognitivnih i motivacijskih strategija učenja, proaktivan odnos prema odabiru ciljeva učenja, strukturisanju sadržaja i odlučivanju o načinima učenja. A za prethodno vezuju se i pitanja: kako uputiti učenike/studente u načine samoregulacije metakognitivnih i motivacijskih strategija učenja, proaktivan odnos prema odabiru ciljeva učenja, strukturisanju sadržaja i odlučivanju o načinima učenja u situacijama depresivnih obrazaca ponašanja i odbacivanja akademskih ciljeva, kako ih motivirati, uputiti u veštine samoregulacije i korak dalje, šta ako je učenik/student odbacio prethodno razvijene strategije samoregulacije i dospao do stanja defanzivnih strategija samoregulacije ciljeva učenja i stvaranja neakademskog identiteta i odbijanje akademskih postignuća, kao suprotnog ciljevima njihove referentne grupe i ličnim ciljevima (Lončarić, 2014). Šta ako se u ovakvim situacijama prihvataju alternativni ciljevi i vrednosti, koji se manifestuju u vidu zaštite samopoštovanja, koji vode ka korišćenju odbrambenog obrasca samoregulacije, radi zaštite ega; šta činiti ako se javne specifični obrasci atribucija kao što su: spoljna atribucija neuspeha, izbegavanje zadatka, kognitivna neuključenost, površinsko kognitivno procesuiranje i samohendikepiranje, i, uz to, depresivni obrasci kognitivnih i motivacijskih uverenja i strategija, kao što su stabilne, unutrašnje atribucije neuspeha i stabilne, spoljne atribucije uspeha, bespomoćnost, odgađanje i apatija, smanjivanje aktivnosti i povlačenje iz zadataka i interakcija, samopotvrđivanje usvojene sheme o vlastitoj nesposobnosti i izbegavanje situacije koje im u tom smislu mogu doneti dodatne prilike za vlastito negativno samovrednovanje i negativne emocije; kakve su mogućnosti didaktičkog i pedagoškog delovanja u smislu korekcija u samoregulaciji, odnosno vraćanju na motivacijske strategije učenja? Prethodna skica pitanja samo su impuls za razmišljanja istraživača i praktičara o tematici skupa i traganju za odgovorima na brojna pitanja ka različitim aspektima fenomena neuspeha darovitih, od konceptualnih i teorijskih do praktičnih dometa i ograničenja nalaza o stimulisanoj razvoju izvrsnosti darovitih u aktuelnim prilikama kulture učenja i poučavanja.

U Vršcu, 2024. godine

Grazdanka Gojkov

